

STRATEGIJA RAZVITKA SLUŽBENE STATISTIKE REPUBLIKE HRVATSKE 2021. – 2030.

Zagreb, 2021.

SADRŽAJ

UVOD	3
Popis kratica	4
1. ULOGA SLUŽBENE STATISTIKE	5
1.1. Temeljna statistička načela	6
2. ORGANIZACIJA SUSTAVA SLUŽBENE STATISTIKE	7
2.1. Glavni zadaci hrvatskoga statističkog sustava	8
2.2. Europski statistički sustav	8
3. STRATEŠKE ODREDNICE STATISTIČKOG SUSTAVA REPUBLIKE HRVATSKE	11
4. RAZVOJNE POTREBE I RAZVOJNI POTENCIJALI SLUŽBENE STATISTIKE	12
I. Institucijsko okruženje i organizacijski čimbenici	13
II. Statistički procesi	14
III. Statistički proizvodi	15
5. STRATEŠKI CILJEVI SLUŽBENE STATISTIKE	16
6. POKAZATELJI I CILJANE VRIJEDNOSTI	21
7. INDIKATIVNI FINACIJSKI PLAN	24
7.1. Europski statistički program (ESP)	24
7.2. Izvori i proces planiranja financiranja razvojnih i redovitih aktivnosti	25
8. OKVIR ZA PRAĆENJE I VREDNOVANJE	26
8.1. Institucionalni okvir za praćenje i izvještavanje	27
PRILOZI	29
PRILOG I. Kodeks prakse europske statistike	30
PRILOG II. Povijest hrvatskoga statističkog sustava	34

UVOD

Strategija razvitka službene statistike Republike Hrvatske 2021. – 2030. (u daljnjem tekstu: Strategija) razvojni je dokument koji u skladu s temeljnim načelima za izradu objektivnih, pouzdanih i pravodobnih službenih statističkih podataka o gospodarskim i društvenim kretanjima u Republici Hrvatskoj definira prioritete usmjerene na razvoj sustava službene statistike u Republici Hrvatskoj. Strategija upućuje na smjer u kojem se službena statistika želi razvijati. Polazeći od zatečenog stanja, potreba i zahtjeva korisnika te predviđene dinamike razvoja, Strategija određuje misiju, viziju, prioritete te ciljeve razvoja hrvatskoga statističkog sustava u nadolazećim godinama. Također, Strategijom se široj javnosti nastoje pružiti odgovori na pitanja o ulozi statističkog sustava i njegovu doprinosu razvoja društva i gospodarstva u cjelini.

Strategija se temelji na relevantnim propisima Republike Hrvatske, ali i na propisima Europske unije i međunarodnim ugovorima vezanima za poslove službene statistike te se njome dodatno nastoje stvoriti preduvjeti za prihvaćanje najboljih međunarodnih iskustava u izgradnji učinkovitoga, kvalitetnoga i pouzdanoga statističkog sustava. U uvjetima dinamičnih promjena društveno-ekonomskih procesa, koji su nužni za osmišljavanje i donošenje mjera ekonomske i socijalne politike te praćenje njihovih učinaka, iznimno su važni procesi usmjereni na povećanje dostupnosti statističkih podataka, njihovu kvalitetu, pravodobnost i usporedivost. Osim nacionalnih razvojnih ciljeva, Republika Hrvatska doprinosi i ostvarenju zajedničkih strateških ciljeva Europske unije, što je dodatni izazov u pogledu kvalitete i strukturnih obilježja statističkih podataka te njihove međunarodne usporedivosti.

Strategija jasno definira strateške ciljeve koje će hrvatski statistički sustav provoditi u narednih deset godina, prepoznaje razvojne potrebe i potencijale sustava službene statistike, pokazatelje učinka i ciljane vrijednosti koje osiguravaju mjerljivost i vrednovanje u ostvarivanju zadanih ciljeva te povezuje financijske resurse sa zadanim ciljevima. Strategija je usmjerena na Državni zavod za statistiku, kao glavnog nositelja i predstavnika nacionalnoga statističkog sustava pred europskim i međunarodnim tijelima nadležnima za statistiku, kao i na sve ostale nositelje službene statistike koji se, u skladu sa Zakonom o službenoj statistici („Narodne novine“, broj 25/20.), određuju Programom statističkih aktivnosti Republike Hrvatske, strateškim dokumentom koji detaljnije razrađuje provedbu definiranih strateških ciljeva u srednjoročnom razdoblju, a koji se usklađuje s Europskim statističkim programom u okviru Višegodišnjih financijskih okvira Europske unije.

Popis kratica

CPA	Statistical Classification of Product by Activity in the European Union (Statistička klasifikacija proizvoda po djelatnostima u Europskoj uniji)
DGINS	Directors General of the National Statistical Institutes (čelnici nacionalnih statističkih ureda)
EFTA	European Free Trade Association (Europsko udruženje za slobodnu trgovinu)
ESAC	The European Statistical Advisory Committee (Europski savjetodavni odbor za statistiku)
ESCB	European System of Central Banks (Europski sustav središnjih banaka)
ESF	European Statistical Forum (Europski statistički forum)
ESGAB	European Statistical Governance Advisory Board (Europski savjetodavni odbor za upravljanje statističkim podacima)
ESP	Europski statistički program
ESS	European statistical system (Europski statistički sustav)
ESSC	European Statistical System Conference (Odbor za europski statistički sustav)
ESTP	The European Statistical Training Programme (Europski program obuke za statistiku)
GPR	Godišnji program rada
ISCO	International Standard Classification of Occupations (Međunarodna standardna klasifikacija zanimanja)
NACE Rev.2	Statistical classification of Economic Activities in the European Community (Statistička klasifikacija ekonomskih djelatnosti u Europskoj zajednici)
SIMS	Single Integrated Metadata Structure (Jedinstvena struktura integriranih metapodataka)
SMP	Single Market Programme (Program jedinstvenog tržišta)

1. ULOGA SLUŽBENE STATISTIKE

Temeljna uloga službene statistike očituje se u proizvodnji i diseminaciji statističkih podataka te kontinuiranom razvoju statistike u skladu s temeljnim načelima službene statistike. Jedan od glavnih zadataka statističkog sustava jest učinkovita i pravodobna priprema te diseminacija kvalitetnih statističkih pokazatelja koji odražavaju ekonomske i društvene pojave i procese te omogućuju korisnicima pouzdan izvor za analizu postojećeg stanja i donošenje odluka. Službena statistika pruža visokokvalitetne, usporedive i pouzdane statističke podatke koji podupiru oblik, praćenje i ocjenu svih politika te pomažu društvu u cjelini u donošenju odluka temeljenih na podacima i aktivnom sudjelovanju u demokratskim procesima.

Službena statistika važna je i u nacionalnim i u međunarodnim okvirima jer omogućuje usporedbu pojedinih aspekata društvenoga i ekonomskog razvitka s drugim zemljama. S obzirom na članstvo Republike Hrvatske u Europskoj uniji, poseban je naglasak na ulozi statističkog sustava Republike Hrvatske u Europskome statističkom sustavu (u daljnjem tekstu: ESS) te omogućivanju usporedivosti statističkih podataka Republike Hrvatske s podacima država članica Europske unije.

Statistika treba i može odgovoriti na mnoga pitanja poput: Kreće li se društvo u željenu smjeru? Je li nezaposlenost povećana ili smanjena? Jesu li emisije CO₂ veće nego prije deset godina? Kakva je uspješnost nacionalnoga gospodarstva u usporedbi s drugim državama članicama Europske unije? Statistički podaci važni su za objektivno mjerenje okružja u kojem živimo. Proizvodnja službene statistike jasna je i pouzdana baza za donošenje odluka, čime se minimizira rizik od odlučivanja na temelju pogrešnih pretpostavki ili nepotpunih informacija.

Proizvodnja službene statistike uređena je strogim pravnim okvirom¹⁾ i dopunjena snažnim autonomnim okvirom kvalitete, čije su okosnice Kodeks prakse europske statistike²⁾ i ESS.³⁾

Nositelji službene statistike u svojem su radu profesionalno neovisni, nepristrani prema svim korisnicima, objektivni, pouzdani te poštuju načela statističke povjerljivosti i troškovne učinkovitosti. Razvoj, proizvodnja i diseminacija službenih statističkih podataka temelje se na propisanim metodologijama, najboljim međunarodnim standardima te transparentno dokumentiranim odgovarajućim postupcima prema sljedećim kriterijima kvalitete: relevantnost, točnost, pravodobnost, poštivanje rokova objavljivanja, usklađenost, usporedivost, dostupnost i jasnoća podataka.

1) Ugovor o funkcioniranju Europske unije <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2016:202:FULL&from=EN> i Uredba (EZ) br. 223/2009 o europskoj statistici izmijenjena Uredbom (EU) br. 2015/759 http://eur-lex.europa.eu/legalcontent/hr/TXT/PDF/?uri=CELEX:02009R0223-20150608&from=HR_2

2) Kodeks prakse europske statistike: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/5922169/10425-HR-HR.PDF>, https://www.dzs.hr/Hrv/international/code_of_practice_hr.pdf

3) Europski statistički sustav: http://ec.europa.eu/eurostat/documents/64157/4392716/ESS-QAF-V1-2final.pdf/bbf5970c-1adf-46c8-afc3-58ce177a0646_3 https://www.dzs.hr/Hrv/international/Quality_Report/Quality_Report_Documents/Okvir%20za%20osiguranje%20kvalitete%20Europske%20statistickog%20sustava.pdf

1.1. Temeljna statistička načela

Službena statistika razvija se, proizvodi i diseminira na osnovi temeljnih statističkih načela koja su definirana Uredbom (EZ) br. 223/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. ožujka 2009. o europskoj statistici. Temeljna načela službene statistike jesu sljedeća:

- (a) **stručna neovisnost** – službena statistika razvija se, proizvodi i diseminira neovisno o političkim ili interesnim skupinama, posebno u vezi s odabirom tehnika, definicija, metodologija i izvora podataka te rasporeda i sadržaja svih oblika diseminacije.
- (b) **nepristranost** – službena statistika transparentno se razvija, proizvodi i diseminira kako bi se svim korisnicima pristupilo na isti način.
- (c) **objektivnost** – službena statistika razvija se, proizvodi i diseminira na sustavnoj, pouzdanoj i nepristranoj osnovi pritom primjenjujući profesionalne i etičke standarde.
- (d) **pouzdanost** – službena statistika odražava promatrane pojave što vjernije, točnije i dosljednije, pri čemu se na odabir izvora, metoda i postupaka primjenjuju znanstveni kriteriji.
- (e) **statistička povjerljivost** – zaštićuju se povjerljivi podaci koji su prikupljeni izravno za statističke svrhe ili neizravno iz administrativnih ili drugih izvora te zabranjuje korištenje prikupljenih statističkih podataka za nestatističke svrhe i nezakonito postupanje s njima.
- (f) **troškovna učinkovitost** (isplativost) – troškovi proizvodnje službene statistike moraju biti razmjerni važnosti ciljanog rezultata i koristi, resursi se moraju optimalno iskoristiti, a opterećenje odgovora izvještajnih jedinica mora se svesti na najmanju moguću mjeru. Kad god je to moguće, traženi podaci trebaju biti proizvedeni na temelju već postojećih izvora podataka.

U razvoju, proizvodnji i diseminaciji službene statistike primjenjuju se, osim temeljnih statističkih načela, i načela Kodeksa prakse europske statistike koja upućuju na učinkovito institucijsko okruženje, optimalne statističke procese i kvalitetne statističke rezultate.

2. ORGANIZACIJA SUSTAVA SLUŽBENE STATISTIKE

U skladu sa Zakonom o službenoj statistici („Narodne novine“, broj 25/20.), nositelji službene statistike jesu sljedeći:

1. Državni zavod za statistiku, kao središnje tijelo,
2. Hrvatska narodna banka i
3. druga ovlaštena tijela službene statistike koja se određuju Programom statističkih aktivnosti Republike Hrvatske, srednjoročnim strateškom dokumentom koji prati razvojne ciljeve i potrebe statističke proizvodnje na razini ESS-a.

Državni zavod za statistiku središnje je tijelo, glavni nositelj, diseminator i koordinator sustava službene statistike Republike Hrvatske i glavni predstavnik nacionalnoga statističkog sustava pred europskim i međunarodnim tijelima nadležnima za statistiku. Temeljna načela, organizacija, položaj, poslovi i koordinacija sustava službene statistike uređeni su Zakonom o službenoj statistici, koji se odnosi na statističke aktivnosti svih nositelja službene statistike. Zakon o službenoj statistici usklađen je s Uredbom (EZ) br. 223/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. ožujka 2009. o europskoj statistici i Kodeksom prakse europske statistike.

Državni zavod za statistiku sklapa sporazume i protokole o suradnji s drugim nositeljima službene statistike s kojima u okviru svog djelokruga rada razvija sadržaj i strukturu statističkih podataka te modele njihova prikupljanja, obrade i objavljivanja, a također utvrđuje suradnju na području međusobne razmjene podataka. Ostali nositelji službene statistike definiraju se Programom statističkih aktivnosti Republike Hrvatske, srednjoročnim strateškom dokumentom koji prati razvojne ciljeve i potrebe statističke proizvodnje na razini ESS-a te nacionalne potrebe. Osim statistika koje se temelje na međunarodnim obvezama, nacionalni nositelji službene statistike izrađuju i službene statistike za potrebe korisnika u Republici Hrvatskoj radi redovitog unaprjeđivanja i/ili izmjena i uvođenja novih istraživanja te praćenja potreba za službenim statističkim podacima u različitim područjima.

Radi dobre koordinacije na operativnoj, planskoj i programskoj razini uspostavljen je **Odbor za sustav službene statistike Republike Hrvatske** kao koordinacijsko tijelo sastavljeno od predstavnika nositelja službene statistike. Njegova uloga jest omogućavanje učinkovitosti i kvalitete pri razvoju, proizvodnji i diseminaciji službene statistike, posebno u vezi s određivanjem metodoloških osnova za provedbu statističkih istraživanja. Državni zavod za statistiku koordinira radom tog Odbora i saziva redovite sjednice.

Statistički savjet Republike Hrvatske, kao stručno i savjetodavno tijelo za strateška pitanja službene statistike, osnovano je radi povećanja utjecaja korisnika, znanosti i šire javnosti na aktivnosti službene statistike te davanja stručnih mišljenja i prijedloga o pitanjima važnima za rad službene statistike. Članovi Statističkog savjeta imenovani su kako bi zastupali širok krug korisnika te u njegovu radu sudjeluju tako da jačaju neovisnost i ugled službene statistike.

Temeljno obilježje službenih statistika njihova je metodološka usklađenost i usporedivost među državama članicama Europske unije. U tom smislu i dugoročni i srednjoročni razvoj službenih statistika polazi od smjernica koje dogovaraju države članice Europske unije u statističkim tijelima Ujedinjenih naroda. ESS zajedno s Eurostatom i nacionalnim statističkim uredima država članica Europske unije sustavno sudjeluje u izradi tih smjernica koje se ponajprije temelje na zahtjevima koje iskazuju korisnici službene statistike i na potrebi da se slijede promjene nastale u područjima koja statistika prati i mjeri.

2.1. Glavni zadaci hrvatskoga statističkog sustava

Glavni zadaci hrvatskoga statističkog sustava jesu:

1. prikupljanje, obrada i diseminacija statističkih podataka te njihova dostupnost visoke kvalitete prilagođenih zahtjevima korisnika
2. čuvanje i jačanje stručne neovisnosti hrvatskoga statističkog sustava
3. održavanje i povećanje povjerenja domaće i međunarodne javnosti u službenu statistiku
4. međunarodna suradnja i aktivno sudjelovanje u radu relevantnih domaćih i međunarodnih institucija.

2.2. Europski statistički sustav

Europski statistički sustav (eng. European Statistical System, u daljnjem tekstu: ESS) čini partnerstvo između Eurostata i nacionalnih statističkih tijela svih država članica Europske unije i Europskog udruženja za slobodnu trgovinu (u daljnjem tekstu: EFTA). Zajednička misija jest pribaviti neovisne i kvalitetne statističke podatke na europskoj, nacionalnoj i regionalnoj razini te omogućiti dostupnost tih podataka korisnicima radi istraživanja, rasprave i odlučivanja. Stoga kontinuirano provodi aktivnosti usmjerene na unaprjeđivanje postojećih te uvođenje novih službenih statistika, čime se omogućuje daljnje osiguravanje kvalitetnih, usporedivih i pravodobnih službenih statističkih podataka.

U skladu s tim, godišnje se održava oko 200 sastanaka radnih skupina u okviru sustava komitologije na pripremi pravne stečevine Europske unije te drugi stručni sastanci na kojima su obvezne sudjelovati sve države članice Europske unije sa svrhom unaprjeđivanja postojećih službenih statistika te priprema i provedbi pravne stečevine za uvođenje novih i/ili izmijenjenih službenih statistika.

Slijedom toga, praćenje nastalih promjena obvezno je za sve države članice Europske unije, u skladu s odgovarajućim dokumentima pravne stečevine Europske unije. Riječ je o kontinuiranom procesu koji zahtijeva stalni angažman ljudskih potencijala te korištenje financijskih i drugih resursa.

U sklopu ESS-a djeluje stotinjak radnih skupina i stručnih timova kojima je zadaća suradnja država članica Europske unije na razvoju, proizvodnji i diseminaciji europske statistike. Stručni predstavnici Državnog zavoda za statistiku i ostalih nositelja službene statistike u Republici Hrvatskoj sudjeluju u

svim radnim skupinama (organiziranim prema tematskim statističkim područjima) te u pojedinim radnim timovima.

Unutar ESS-a djeluje više tijela koja osiguravaju ispunjenje njegove svrhe i napredak europske statistike.

U središtu ESS-a nalazi se Odbor za europski statistički sustav (eng. European Statistical System Committee, u daljnjem tekstu: ESSC), osnovan Uredbom (EZ) br. 223/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. ožujka 2009. o europskoj statistici čija je zadaća pružiti stručne smjernice ESS-u za razvoj, proizvodnju i diseminaciju europske statistike. ESSC se sastoji od čelnika nacionalnih statističkih ureda, a njime predsjedava Komisija (Eurostat). Ona se s ESSC-om savjetuje o mjerama koje namjerava poduzeti za razvoj, proizvodnju i diseminaciju europskih statistika, njihove opravdanosti u pogledu isplativosti, načina i rokova za postizanje zadanih ciljeva, troškova odaziva za davatelje podataka, predloženog razvoja i prioriteta u Europskome statističkom programu (u daljnjem tekstu: ESP), daljnjeg razvoja Kodeksa prakse europske statistike itd. ESSC također djeluje kao odbor u smislu Uredbe (EU) br. 182/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. veljače 2011 o utvrđivanju pravila i općih načela u vezi s mehanizmima nadzora država članica nad izvršavanjem provedbenih ovlasti Komisije.

Partnerska skupina (eng. Partnership Group, u daljnjem tekstu: PG) jest skupina čelnika nacionalnih statističkih ureda, koji se obično sastaju tri puta godišnje između sastanaka ESSC-a, čija je misija unaprijediti razvoj ESS-a na najvišoj razini, osobito učinkovitim radom ESSC-a. Članove čine izabrani predsjednik PG-a iz redova čelnika nacionalnih statističkih ureda, glavni direktor Eurostata te njegov zamjenik, čelnik nacionalnoga statističkog ureda države članice koja trenutno predsjedava Vijećem Europske unije, države članice koja je prethodno predsjedala Vijećem Europske unije te države članice koja će sljedeća predsjedati Vijećem Europske unije te četiri izabrana člana iz redova čelnika nacionalnih statističkih ureda. Kao predsjedateljica Vijećem Europske unije, Republika Hrvatska, odnosno glavna ravnateljica Državnog zavoda za statistiku, bila je član PG-a od srpnja 2019. do prosinca 2020.

Jedanput godišnje organizira se DGINS konferencija (eng. Directors General of the National Statistical Institutes, u daljnjem tekstu: DGINS) radi raspravljanja o temama koje se odnose na ESP te o metodama i postupcima proizvodnje službene statistike. Svake godine domaćin je druga država članica Europske unije, a čelnik nacionalnoga statističkog ureda zemlje domaćina predsjedava konferencijom.

Europski savjetodavni odbor za upravljanje statističkim podacima (eng. European Statistical Governance Advisory Board, u daljnjem tekstu: ESGAB) osnovan je 2008. kako bi pružio neovisan pregled ESS-a, s posebnim naglaskom na primjenu Kodeksa prakse europske statistike, o čemu priprema godišnje izvješće Europskom parlamentu i Vijeću. Cilj ESGAB-a jest povećati profesionalnu neovisnost, integritet i odgovornost u ESS-u i kvalitetu europske statistike. Ima sedam neovisnih članova, stručnjaka u području statistike koji se obično sastaju šest puta godišnje. Korisnike, ispitanike i druge sudionike europske statistike predstavlja Europski savjetodavni odbor za statistiku (u daljnjem tekstu: ESAC). ESAC pomaže Europskom parlamentu, Vijeću i Komisiji da

se u obzir uzimaju zahtjevi korisnika i troškovi koje snose davatelji podataka kao i oni koji izrađuju statistiku pri koordiniranju strateških ciljeva i prioriteta politike statističkih informacija Zajednice.

Europski statistički forum (eng. European Statistical Forum, u daljnjem tekstu: ESF) je osnovan 2013. kako bi dao strateške smjernice u odnosima između ESS-a i Europskog sustava središnjih banaka (u daljnjem tekstu: ESCB). Sastoji se od po jednog predstavnika države članice iz ESSC-a i Odbora za statistiku ESCB-a. Forum se sastaje jedanput godišnje.

Radi poboljšanja kvalitete i povjerenja u europsku statistiku ESS redovito, u višegodišnjoj periodici, provodi stručnu ocjenu (tzv. *peer review*) – svojevrsnu stručnu reviziju svih statističkih sustava država članica Europske unije i Efte kojom se procjenjuje usklađenost nacionalnih statističkih sustava s načelima Kodeksa prakse europske statistike.

Stručnom ocjenom obuhvaćena su statistička tijela ESS-a (Eurostat, nacionalni statistički uredi (NSI-ji) i statističke usluge odabranih drugih nacionalnih tijela (engl. Other national authority – ONA)) koja razvijaju, proizvode i diseminiraju europsku statistiku. Na temelju preporuka stručnih ocjenitelja i mjera unaprjeđivanja slijedi razdoblje godišnjeg praćenja provedbe mjera razvijenih za rješavanje preporuka dostavljenih u izvješćima o stručnoj ocjeni. Stručna ocjena statističkog sustava Republike Hrvatske posljednji je put provedena u 2015., nakon čega je nastavljen proces unaprjeđivanja i provedbe preporuka revizora ESS-a. Novi ciklus stručne ocjene statističkog sustava Republike Hrvatske planira se za 2023.

3. STRATEŠKE ODREDNICE STATISTIČKOG SUSTAVA REPUBLIKE HRVATSKE

MISIJA: Statistički sustav Republike Hrvatske proizvodi nepristrane statističke podatke o društvenim i ekonomskim pojavama osiguravajući činjeničnu osnovicu potrebnu za praćenje i analizu stanja društva i gospodarstva te usmjeravanje politika povezanih s razvojem politika Europske unije.

VIZIJA RAZVOJA: Relevantna, suvremena i inovativna statistika koja vjerodostojno prikazuje stanje društvenih i ekonomskih pojava.

Hrvatski statistički sustav osigurava dostupnost širokog skupa međunarodno usporedivih i standardiziranih informacija o društveno-gospodarskim kretanjima u Republici Hrvatskoj primjenom najboljih međunarodnih iskustava u pogledu metoda prikupljanja, obrade i objavljivanja podataka te načela učinkovitosti, usmjerenosti na korisnika i kontinuirano unaprjeđivanje ljudskih potencijala.

4. RAZVOJNE POTREBE I RAZVOJNI POTENCIJALI SLUŽBENE STATISTIKE

Brzorastuće promjene u područjima globalne ekonomije, poljoprivrede i hrane, zaštite okoliša, klime, energetike, transporta, turizma, trgovine, digitalizacije gospodarstva, socijalnih prava, zaposlenosti, raspodjele bogatstva, migracija i strukture stanovništva te zdravstvene zaštite nužno se odražavaju i na statistička istraživanja, odnosno na sposobnost odgovora službene statistike na praćenje svih promjena. Tako se pred statistiku, osim kriterija visokokvalitetnih podataka, stavljaju i novi izazovi koji proizlaze iz promjene pristupa proizvodnji statistike. Tržište informacija pojačava zahtjeve za objavljivanjem kvalitetnih podataka, ali i pravodobnosti njihova objavljivanja, kako bi službeni statistički podaci ostali najvažniji izvor podataka. Proračunska ograničenja dodatni su izazov za što većom troškovnom učinkovitošću pri prikupljanju i obradi podataka, što zahtijeva preispitivanje optimalnosti postojećih metoda prikupljanja podataka i potencijalnu zamjenu s troškovno učinkovitijim metodama koristeći se suvremenim informacijsko-komunikacijskim rješenjima i, gdje god je to moguće, većom primjenom administrativnih izvora podataka.

Vodeći računa o nadolazećim potrebama korisnika te istodobno modernizirajući proizvodnju statistika kako bi se suočili s izazovima koje postavlja brzo mijenjanje okruženja i potencijalni nastanak globalnih kriza u budućem razdoblju, sustav službene statistike nastoji usmjeravati svoje resurse kako bi mogao brže reagirati na rastuće trendove u potrebama korisnika; koristiti se novim vrstama izvora podataka te alatima za prikupljanje i obradu statističkih podataka, razvijati vještine djelatnika, poboljšati statističku pismenost šire javnosti te unaprjeđivati metode diseminacije i sklapati partnerstva s širokim krugom dionika.

Usmjerenost na kvalitetu službene statistike, koja je određena Kodeksom prakse europske statistike i obvezujuća za sve članice ESS-a, bitno određuje smjerove u kojima će sustav ulagati napore u budućem višegodišnjem razdoblju.

Cjelovit sustav razvoja i kvalitete statističkog sustava temelji se na sljedeća tri prioriteta:

- I. Institucijsko okruženje i organizacijski čimbenici
- II. Statistički procesi
- III. Statistički proizvodi.

I. Institucijsko okruženje i organizacijski čimbenici

Institucijsko okruženje i organizacijski čimbenici znatno utječu na učinkovitost i vjerodostojnost statističkog sustava koji razvija, proizvodi i diseminira službene statističke podatke. Profesionalna neovisnost sustava, dobra koordinacija i suradnja svih dionika unutar i izvan sustava, posjedovanje ovlasti za prikupljanje podataka, dostupnost primjerenih resursa, kontinuirana predanost kvaliteti, omogućena statistička povjerljivost, nepristranost i objektivnost statističkih rezultata elementi su koji grade i jačaju statistički sustav i važni su pri razvoju službene statistike te zahtijevaju kontinuiranu predanost svih dionika u okruženju u kojem sustav funkcionira. Sustav službene statistike Republike Hrvatske, kao punopravni partner ESS-a, sudjeluje u razvoju, proizvodnji i diseminaciji europskih statistika te ima obvezu sustavno sudjelovati u definiranju međunarodnih standarda i pravnih okvira te u njihovoj primjeni na nacionalnoj razini.

Zakonom o službenoj statistici osigurana je potpuna transparentnost u postupku imenovanja, djelovanja i razrješenja glavnog ravnatelja Državnog zavoda za statistiku, čime je ojačana stručna neovisnost nacionalnoga statističkog ureda. Nadalje, ojačana je koordinacija statističkog sustava uspostavom Odbora za sustav službene statistike Republike Hrvatske kao koordinacijskog tijela sastavljenog od predstavnika nositelja službene statistike radi koordinacije i osiguravanja učinkovitosti i kvalitete pri razvoju, proizvodnji i diseminaciji službene statistike, posebno u vezi s određivanjem metodoloških osnova za provedbu statističkih istraživanja. Statistički savjet Republike Hrvatske, kao stručno i savjetodavno tijelo za strateška pitanja službene statistike, osnovano je radi povećanja utjecaja korisnika, znanosti i šire javnosti na aktivnosti službene statistike.

U budućem razdoblju potrebno je daljnje jačanje i unaprjeđivanje institucijske koordinacije i komunikacije na provedbenoj razini u područjima definiranja metodologija, praćenja i provođenja kontrole kvalitete statističkih proizvoda, postupaka revizija, osiguravanja statističke povjerljivosti, međunarodne suradnje i primjena Kodeksa prakse europske statistike.

Resursi kojima raspolaže statistički sustav trebaju udovoljavati potrebama za ispunjavanje svih obveza koje se postavljaju na nacionalnoj i međunarodnoj razini. Poštujući načelo troškovne ekonomičnosti, sredstvima kojima raspolaže statistički sustav mora se ekonomično raspolagati. Razina stručnosti raspoloživih ljudskih potencijala ključan je element koji utječe na kvalitetu službene statistike. Nedostatan broj odgovarajućih ljudskih potencijala potencijalan je rizik za proizvodnju i održivost službene statistike.

Analizom stanja ljudskih potencijala Državnog zavoda za statistiku uočen je rizik od nedostatka odgovarajućih i kvalitetnih stručnjaka koji, u vremenima globalizacije i digitalizacije, mogu odgovoriti na izazove da statistika bude kvalitetna i pravodobna (npr. metodolozi, makroekonomisti, stručnjaci u modeliranju i inovativnim praksama). Postojeći sustav upravljanja ljudskim potencijalima usmjeren je na jačanje stručnog znanja potrebnog za proizvodnju kvalitetnih statistika te sustava obrazovanja zaposlenika na internim radionicama i obukom, sudjelovanjima u Europskom programu statističkih tečajeva (u daljnjem tekstu: ESTP), izobrazbom koju organizira Državna škola za javnu upravu, sudjelovanjima zaposlenika u studijskim posjetima u sklopu određenih projekata i slično.

U budućem razdoblju potrebno je ulagati napore u kontinuirano povećanje broja odgovarajućih i kvalitetnih stručnjaka te održavanje i daljnje unaprjeđivanje postignute razine stručnosti ljudskih potencijala. Radi postizanja opće razine stručnosti unutar sustava potrebno je jačati strateški pristup razvoju ljudskih potencijala unutar sustava.

II. Statistički procesi

U statističkim procesima koje sustav službene statistike koristi pri razvoju, proizvodnji i diseminaciji statističkih podataka potrebno je slijediti utvrđene metodologije, standarde, smjernice i dobre prakse istodobno težeći inovacijama i unaprjeđivanju, pritom vodeći računa o troškovnoj učinkovitosti. Tako definirani statistički procesi osiguravaju vjerodostojnost statističkih podataka i ugled statističkog sustava koji se stječe dobrim upravljanjem i učinkovitošću. Kontinuirano i trajno unaprjeđivanje statističkih procesa važan je element u razvoju službene statistike. Težeći inovativnosti sustava radi što boljeg odgovora službene statistike na korisničke potrebe, statistički procesi moderniziraju se i uvođenjem eksperimentalne statistike u sustav službene statistike.

Radi unaprjeđivanja odgovarajućih izvora podataka te smanjenja opterećenja izvještajnih jedinica u procesu proizvodnje službene statistike Zakonom o službenoj statistici definirane su odredbe vezane za pristup administrativnim izvorima podataka i podacima prikupljenima metodom promatranja i praćenja. Odredbama navedenog Zakona ojačana je uloga administrativnih izvora podataka u proizvodnji službene statistike i osigurana usklađenost administrativnih podataka sa statističkim definicijama. Modificiranje metoda prikupljanja podataka i uvođenje suvremenih tehnologija u prikupljanje podataka znatno je unaprijedilo tradicionalna istraživanja koja su se provodila na tiskanim upitnicima.

Daljnje unaprjeđivanje statističkih procesa usmjereno je na modernizaciju, povećanje učinkovitosti i kvalitete statističkih proizvoda te smanjenje troškova obrade podataka.

Stoga je potrebno potaknuti razvoj i primjenu novih izvora podataka koji postaju dostupni službenoj statistici, razvoj novih metodologija izračuna statističkih podataka s iskorakom u eksperimentalnu statistiku uvođenjem novih standarda u procese proizvodnje i korištenjem novih suvremenih informacijsko-komunikacijskih rješenja radi smanjenja daljnjeg opterećenja izvještajnih jedinica.

III. Statistički proizvodi

Glavni zadatak službene statistike jest omogućiti kvalitetne, usporedive i pravodobne službene statističke podatke korisnicima. Proizvodnjom i diseminacijom kvalitetnih, usporedivih i pravodobnih službenih statističkih podataka osigurava se raspoloživost nepristranih statističkih podataka hrvatskom društvu i gospodarstvu. Kontinuirano se provode usklađivanja sa zahtjevima statističkog sustava Europske unije u pogledu brojnosti statističkih pokazatelja, rokova za objavljivanje i primijenjene metodologije.

Raspoloživi statistički podaci moraju imati zadovoljavajuću kvalitetu te udovoljiti potrebama različitih korisnika (Vlade Republike Hrvatske, jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, istraživačkih ustanova, gospodarstva i šire javnosti). Kvaliteta službene statistike mjeri se s obzirom na njezinu relevantnost, točnost, pouzdanost, pravodobnost, usklađenost, međunarodnu i regionalnu usporedivost te laku dostupnost korisnicima. Usmjerenost na kvalitetu službene statistike zajamčena je Zakonom o službenoj statistici, koji propisuje temeljna načela službene statistike, i Kodeksom prakse europske statistike. Uspostavljeni okvir za razvoj sustava kvalitete osnažuje koordinaciju aktivnosti vezanih za kvalitetu sustava službene statistike. Definirana je organizacijska struktura za upravljanje kvalitetom te instrumenti i alati radi unaprjeđivanja kvalitete statističkih procesa i proizvoda u skladu s preporukama Europske unije.

U budućem razdoblju potrebno je ojačati sustav upravljanja kvalitetom na provedbenoj razini i proširivati obuhvat kontrole kvalitete statističkih proizvoda. Trajna usmjerenost na zadovoljstvo korisnika i daljnji rad na unaprjeđivanju diseminacije službene statistike ključna su područja u budućem razvoju službene statistike.

Unaprjeđivanje diseminacije službenih statističkih podataka i odnosa s korisnicima očituje se u provedbi brojnih razvojnih aktivnosti i projekata kojima se nastoje popularizirati službena statistika i korisnicima približiti statistički podaci na njima jednostavniji i razumljiviji način, promicati statistička pismenost, korisnike više uključiti u procese definiranja aktivnosti, uvoditi novi načini diseminacije primjenom novih tehnologija te proširivati obuhvat dostupnih statističkih podataka. U skladu s međunarodnim standardima, potrebno je osigurati veću raspoloživost dokumentacije i metapodataka određenih statističkih proizvoda.

Obzirom da Državni zavod za statistiku na nacionalnoj razini ima specifičnu horizontalnu ulogu proizvođača službene statistike, u kontekstu provedbe Zakona o strateškom planiranju i upravljanju razvojem Republike Hrvatske („Narodne novine“, broj 123/17.; u daljnjem tekstu: Zakon o strateškom planiranju) pruža podršku i osigurava širok raspon pouzdanih statističkih podataka koje koriste tijela državne uprave i tijela javne vlasti prilikom planiranja, oblikovanja i provedbe javnih politika te praćenja njihovih učinaka u budućem periodu. Državni zavod za statistiku i EUROSTAT predstavljaju značajan izvor podataka koji se koriste kao pokazatelji u mjerjenju uspješnosti pojedine javne politike, a koji su navedeni u Biblioteci pokazatelja, registru svih pokazatelja korištenih u nacionalnim aktima strateškog planiranja kojeg je ustrojilo i održava Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, kao Koordinacijsko tijelo u provedbi Zakona o strateškom planiranju.

5. STRATEŠKI CILJEVI SLUŽBENE STATISTIKE

Vizija razvoja hrvatskoga statističkog sustava, kao suvremene, relevantne i inovativne statistike koja vjerodostojno prikazuje stanje društvenih i ekonomskih pojava, ostvarit će se sinergijskim djelovanjem strateških ciljeva definiranih unutar sljedeća tri prioritetna područja:

- Prioritet 1. Daljnje jačanje nacionalnoga statističkog sustava te uspješna suradnja s Europskim statističkim sustavom**
- Prioritet 2. Modernizacija i razvoj statističkih procesa**
- Prioritet 3. Osiguravanje kvalitetnih, usporedivih i pravodobnih službenih statističkih podataka te njihovo unaprjeđivanje.**

Prioritet 1. Daljnje jačanje nacionalnoga statističkog sustava te uspješna suradnja s Europskim statističkim sustavom

Razvoj sustava službene statistike složen je proces koji zahtijeva stalnu suradnju s korisnicima, nositeljima službene statistike te izvještajnim jedinicama sustavnim praćenjem i primjenom međunarodnih standarda. Održivost i razvoj sustava službene statistike Republike Hrvatske postiže se pravodobnim i kontinuiranim razvojem ljudskih potencijala stručnom izobrazbom, uspostavljanjem pozitivne organizacijske strukture te učinkovitom organizacijom cjelovitog sustava službene statistike u skladu s korisničkim potrebama i zahtjevima. Polazeći od načela financijske racionalnosti, uvažavat će se ograničenja vezana za raspoloživost financijskih sredstava osiguranih u državnom proračunu Republike Hrvatske kako bi se u skladu s mogućnostima uvela nova statistička istraživanja.

Radi daljnjeg jačanja i unaprjeđivanja institucijske koordinacije i komunikacije na provedbenoj razini ostvarenje definiranog prioriteta osigurat će se realizacijom sljedećih strateških ciljeva:

Strateški cilj 1.1. Učinkovita integracija i koordinacija nacionalnoga statističkog sustava

Dobra i učinkovita koordinacija i komunikacija između nositelja službene statistike doprinosi jačanju i unaprjeđivanju kvalitete sustava i, u konačnici, kvaliteti statističkih podataka. Na provedbenoj razini podrazumijeva rad na međusobnom usklađivanju metodologija između nositelja službene statistike, razmjenu podataka unutar sustava, usuglašavanje stavova u zahtjevima prema administrativnim izvorima podataka, unaprjeđenje postojećih i uspostava novih javnih registara u komunikaciji s Eurostatom i ostalim vanjskim institucijama, održavanje koordinacijskih sastanaka u upravljačkom tijelu (Odbor za sustav službene statistike Republike Hrvatske) te u različitim radnim skupinama, kao i praćenje primjene Kodeksa prakse europske statistike. Cilj integracije statističkih podataka u nacionalni statistički sustav jest racionalno korištenje resursa različitih institucija te smanjivanje opterećenja davatelja podataka. Cilj svega navedenog jest osigurati bolju komunikaciju i unaprijediti kvalitetu statističkih proizvoda te osigurati bolju konzistentnost u podacima koji se prikupljaju, objavljuju ili koriste unutar statističkog sustava.

Strateški cilj 1.2. Aktivna suradnja s ESS-om u razvoju i usklađivanju statističkih procesa i podataka

Sustav službene statistike Republike Hrvatske sastavni je dio ESS-a te partnerskim odnosom sudjeluje u razvoju, proizvodnji i diseminaciji europskih statistika. Ima obvezu sustavno sudjelovati u definiranju međunarodnih standarda i pravnih okvira te njihovoj primjeni na nacionalnoj razini. Kao dio širega ESS-a, hrvatski statistički sustav osigurava usklađene i usporedive službene statističke podatke koji omogućuju usporedbu pojedinih aspekata društvenoga i ekonomskog napretka na međunarodnoj razini.

Strateški cilj 1.3. Razvoj ljudskih potencijala kontinuiranom izobrazbom, unaprjeđivanjem kvalitete rada, motivacijom te aktivnim sudjelovanjem u međunarodnim statističkim aktivnostima

Razina stručnosti raspoloživih ljudskih potencijala utječe na kvalitetu službene statistike. Proširivanje znanja i vještina, razvoj kompetencija ljudskih potencijala, planski sustav upravljanja ljudskim potencijalima, kontinuirana izobrazba i sustav motiviranja koji su usmjereni na osiguravanje primjerenih resursa jamče razvoj, proizvodnju i diseminaciju službene statistike i dugoročnu održivost sustava službene statistike.

Prioritet 2. Modernizacija i razvoj statističkih procesa

Strateški cilj 2.1. Modernizacija i unaprjeđenje procesa prikupljanja, obrade i diseminacije statističkih podataka primjenom modernih informacijsko-komunikacijskih rješenja

Učinkovitost se postiže uvođenjem informacijsko-komunikacijskih tehnologija u statističke procese, standardizacijom statističkih procesa i međusobnom razmjenom i prihvaćanjem standarda unutar sustava, uspostavom sustavnog praćenja upotrebe resursa unutar sustava te jačanjem potencijala administrativnih i drugih izvora podataka koji zamjenjuju provedbu istraživanja na temelju neposrednog prikupljanja podataka.

Usmjeravanje raspoloživih resursa statističkog sustava u optimizaciju statističkih procesa i inovacijske aktivnosti koje moderniziraju i unaprjeđuju statističke procese te razvoj automatiziranih tehnika koje se temelje na zajedničkim standardima primjenjivima za veći broj statističkih proizvoda provodi se primjenom novih informacijsko-komunikacijskih rješenja. Razvoj inovativnih metoda i alata te njihova primjena u statističkim procesima usmjereni su na povećanje relevantnosti i ukupne vrijednosti statističkih rezultata.

Strateški cilj 2.2. Povećanje učinkovitosti statističkih procesa smanjenjem opterećenja izvještajnih jedinica i uvođenjem novih izvora podataka

Opterećenje izvještajnih jedinica razmjerno je korisničkim potrebama za statističkim podacima te je predmet kontinuiranog praćenja i kontrole unutar statističkog sustava. Primjena odgovarajućih metoda uzorkovanja i odgovarajućih metoda prikupljanja podataka, uvođenje administrativnih i ostalih izvora podataka u statistička istraživanja, povezivanje podataka iz različitih izvora pri proizvodnji službenih statističkih podataka, uspostavljanje i korištenje statističkih registara te razmjena statističkih podataka unutar sustava aktivnosti su usmjerene na smanjenje opterećenosti izvještajnih jedinica i povećanje učinkovitosti statističkog sustava.

Prioritet 3. Osiguravanje kvalitetnih, usporedivih i pravodobnih službenih statističkih podataka te njihovo unaprjeđivanje

U skladu s Kodeksom prakse europske statistike, raspoložive statistike moraju zadovoljavati potrebe korisnika. Statistike udovoljavaju europskim standardima kvalitete i služe potrebama europskih institucija, vlada, istraživačkih ustanova, poduzeća i šire javnosti. Kvaliteta rezultata mjeri se s obzirom na opseg u kojem su oni relevantni, točni i pouzdani, pravodobni, usklađeni, usporedivi na razini regija i zemalja te lako dostupni korisnicima.

Proizvodnjom i diseminacijom kvalitetnih, usporedivih i pravodobnih službenih statističkih podataka osigurava se raspoloživost nepristranih statističkih podataka hrvatskom društvu i gospodarstvu. Kontinuirano će se provoditi usklađivanje sa zahtjevima statističkog sustava Europske unije u pogledu brojnosti statističkih pokazatelja, rokova za objavljivanje i primijenjene metodologije.

Službena statistika temelji se na načelima stručne neovisnosti, nepristranosti, objektivnosti, pouzdanosti, statističke povjerljivosti i isplativosti. Dosljednom primjenom temeljnih načela službene statistike povećat će se kvaliteta statističkih podataka i usklađenost hrvatskoga statističkog sustava s europskim zahtjevima.

Strateški cilj 3.1. Unaprjeđenje obuhvata i kvalitete statističkih proizvoda

Radi povećanih potreba korisnika za službenim statističkim podacima na detaljnijim razinama te rastućih potreba za dodatnim pokazateljima koji će koristiti donositeljima odluka pri kreiranju politika statistički sustav unaprjeđuje obuhvat i kvalitetu statističkih proizvoda postupcima kojima se analiziraju i povećavaju skupovi podataka koji se prikupljaju od izvještajnih jedinica, povećava obuhvat izvještajnih jedinica na kojima se provode istraživanja te uvode alternativni izvori podataka. Sustavno praćenje i upravljanje kvalitetom statističkih proizvoda provodi se u svim segmentima statističkog sustava, slijedeći načela definirana Kodeksom prakse europske statistike.

Strateški cilj 3.2. Razvoj i unaprjeđenje metodologija statističkih izračuna i standarda s naglaskom na iskoraku u područje eksperimentalnih statistika

Razvoj novih metodologija i standarda te sudjelovanje u razvoju standarda poput SIMS 2.0 (engl. Single Integrated Metadata Structure) za izvještavanje o kvaliteti te sudjelovanje u razvoju ekonomskih, društvenih, geografskih i drugih klasifikacija (NACE, CPA, ISCO, NACE eng. Statistical Classification of Economic Activities in the European Community, CPA eng. Statistical Classification of Products by Activity in the European Union, ISCO International Standard Classification of Occupations) i metodologija na međunarodnoj razini i u okviru ESS-a kontinuiran je proces u razvoju službene statistike. Sveukupni metodološki okvir koji se primjenjuje za razvoj, proizvodnju i diseminaciju službene statistike slijedi europske i ostale međunarodne standarde, smjernice i dobru praksu, ali istodobno je usmjeren na inovacije, kao što je eksperimentalna statistika, koja se koristi novim izvorima podataka i metodama kako bi što bolje odgovorila na potrebe korisnika. U razvoju metodologija i standarda uspostavlja se suradnja sa znanstvenom zajednicom radi poboljšanja metodologije, učinkovitosti primijenjenih metoda te promicanja upotrebe novih alata. Razvoj i unaprjeđivanje statističkih registara koji služe kao izvor podataka u različitim statističkim područjima doprinosi boljoj integraciji administrativnih i drugih izvora podataka za statističke svrhe.

Strateški cilj 3.3. Unaprjeđenje diseminacije podataka i kvalitete odnosa s korisnicima

Jedan od glavnih zadataka Državnog zavoda za statistiku jest učinkovita i pravodobna priprema te diseminacija kvalitetnih statističkih podataka koji su korisnicima pouzdan izvor za donošenje odluka i usklađivanje njihovih stajališta na temelju činjenica. Dosad je naglasak bio na usklađivanju proizvodnje službene statistike s europskim standardima koja je u velikoj mjeri ispunjena te su se time stvorili preduvjeti za usmjeravanje pozornosti na unaprjeđivanje diseminacije podataka i kvalitete odnosa s korisnicima.

Budući da su potrebe korisnika najvažnije za daljnji razvoj statističkog sustava, aktivnosti moraju biti usmjerene na zadovoljavanje tih potreba, što se ostvaruje zajedničkim suradnjom korisnika i nositelja službene statistike te izgradnjom kvalitetnog odnosa s korisnicima.

Unaprjeđivanje diseminacije i kvalitete odnosa s korisnicima obuhvaća širok spektar mogućnosti koje se primjenjuju u državama članicama Europske unije. Kako bismo se u bliskoj budućnosti približili dobroj praksi europskih zemalja, potrebno je stvoriti kvalitetne temelje s mogućnošću sustavne nadogradnje. Načini ostvarenja ciljeva za navedeno razdoblje obuhvaćaju razvoj sustava praćenja upotrebe službene statistike te dobivenih rezultata. Tako će se osigurati podaci o obilježjima korisnika, intenzitetu/učestalosti korištenja pojedinih statistika, kvaliteti usluga koje se pružaju korisnicima te njihovu zadovoljstvu tim uslugama. Kvalitetan odnos s korisnicima postiže se i njihovom izobrazbom te povećanjem obujma i kvalitete usluga koje će im biti stavljene na raspolaganje.

Pristup mikropodacima određen je pravilima i protokolima koji jasno određuju sve uvjete pristupa. Pritom se provode odgovarajuće mjere zaštite povjerljivih statističkih podataka i koriste nove tehnologije koje omogućuju troškovnu učinkovitost. Razvoj novih metoda zaštite povjerljivih statističkih podataka, uvođenje novih načina pristupa mikropodacima koji podrazumijevaju korištenje

suvremenih tehnologija te proširenje skupa podataka za koji se može omogućiti pristup, doprinijet će jačanju uloge službene statistike.

Strateški cilj 3.4. Razvoj i uvođenje novih statističkih aktivnosti i proizvoda u hrvatski statistički sustav

Sustavno praćenje i prepoznavanje potreba korisnika za statističkim podacima, uzimajući u obzir mogućnosti i ograničenja službene statistike, rezultiraju razvojem i uvođenjem novih statističkih aktivnosti u sustav službene statistike. Pri razvoju i uvođenju novih istraživanja uzimaju se u obzir međunarodne obveze i obveze unutar ESS-a, utvrđuju se nacionalne potrebe, definiraju se prioriteta u programima rada, prate se strateški smjerovi određeni u strateškim dokumentima te se analiziraju raspoloživi resursi i dobrobiti od novih statističkih proizvoda. Novim statističkim aktivnostima povećava se relevantnost službene statistike.

Strateški cilj 3.5. Skraćivanje rokova za objavljivanje statističkih podataka

Službena statistika treba pravodobno odgovoriti na potrebe korisnika te, radi povećanja relevantnosti, podaci moraju biti dostupni u skladu s planiranim i objavljenim rokovima koji su poznati široj javnosti (Kalendar objavljivanja statističkih podataka dostupan je na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku www.dzs.hr). Rokovi za objavljivanje podataka usuglašeni su s Eurostatovim kalendarom objavljivanja podataka te su relevantni i za druge države članice Europske unije. Skraćivanje rokova za objavljivanje podataka ograničeno je u dijelu obrade podataka, i to tek nakon što su svi inputi dostatni i spremni za daljnju obradu u skladu sa zadanom metodologijom službene statistike, prema kojoj se obavljaju kontrola i validacija podataka.

Aktivnosti usmjerene na unaprjeđivanje pravodobnosti i skraćivanje rokova za objavljivanje statističkih podataka odnose se uglavnom na modernizaciju u prikupljanju i obradi podataka, što rezultira skraćivanjem pojedinih faza obrade i time doprinosi ukupnom povećanju pravodobnosti konačna objavljivanja statističkih rezultata.

6. POKAZATELJI I CILJANE VRIJEDNOSTI

Ovom Strategijom daje se dugoročni okvir i smjer razvoja službene statistike, određuju strateški ciljevi te definiraju pripadajući pokazatelji koji mjere rezultate i učinak zadanih ciljeva. Ostvarenje strateških ciljeva planira se provedbom niza mjera i aktivnosti koje se detaljnije definiraju u srednjoročnim i kratkoročnim dokumentima te prate izvješćima o njihovoj provedbi.

Radi što uspješnijeg ostvarenja postavljenih strateških ciljeva proces strateškog planiranja pomno je razrađen i usklađen logičkim okvirom koji povezuje dugoročno, srednjoročno i kratkoročno planiranje s ekvivalentnim razinama ciljeva i pokazatelja uspješnosti s ciljanim vrijednostima.

U nastavku se daje prikaz strateških ciljeva, relevantnih pokazatelja uspješnosti i ciljanih vrijednosti koje se planiraju ostvariti u referentnome desetogodišnjem razdoblju.

Prioritet 1. Daljnje jačanje nacionalnoga statističkog sustava te uspješna suradnja s Europskim Statističkim Sustavom		
Strateški cilj 1.1. Učinkovita integracija i koordinacija nacionalnoga statističkog sustava		
Pokazatelj ishoda	Početna vrijednost 2020. (t)	Ciljana vrijednost 2030. (t + n)
1.1.1. povećani intenzitet suradnje nositelja službene statistike osnivanjem Odbora za sustav službene statistike – broj sastanaka Odbora	0	20
1.1.2. nacionalne smjernice za razvoj, proizvodnju i diseminaciju službene statistike izrađene i u provedbi	0	1
1.1.3. povećan intenzitet suradnje s korisnicima službene statistike – broj sastanaka Statističkog savjeta Republike Hrvatske	15	35
1.1.4. povećan broj sporazuma o razmjeni podataka s administrativnih izvorima podataka	73	105
Strateški cilj 1.2. Aktivna suradnja s Europskim Statističkim Sustavom u razvoju i usklađivanju statističkih procesa i podataka		
Pokazatelj ishoda	Početna vrijednost 2020. (t)	Ciljana vrijednost 2030. (t + n)
1.2.1. broj stručnih timova (Task Force) ESS-a u kojima sudjeluju predstavnici Državnog zavoda za statistiku	17	19
1.2.2. broj provedenih projekata financiranih sredstvima Europske unije	128	198
Strateški cilj 1.3. Razvoj ljudskih potencijala kontinuiranom izobrazbom, unaprjeđivanjem kvalitete rada, motivacijom te aktivnim sudjelovanjem u međunarodnim statističkim aktivnostima		
Pokazatelj ishoda	Početna vrijednost 2020. (t)	Ciljana vrijednost 2030. (t + n)
1.3.1. povećan udio zaposlenika koji su pohađali neki oblik izobrazbe (interne radionice, ESTP tečajevi, seminari u Državnoj školi za javnu upravu, programi usavršavanja i ostali programi)	7%	50%

Prioritet 2. Modernizacija i razvoj statističkih procesa		
Strateški cilj 2.1. Modernizacija i unaprjeđenje procesa prikupljanja, obrade i diseminacije statističkih podataka primjenom modernih informacijsko-komunikacijskih rješenja		
Pokazatelj ishoda	Početna vrijednost 2020. (t)	Ciljana vrijednost 2030. (t + n)
2.1.1. broj inovativnih metoda i informacijsko-komunikacijskih alata koji su uvedeni u redovitu primjenu u statističkim procesima	17 (2020)	83
2.1.2. broj statističkih aktivnosti kojima je unaprijeđeno prikupljanje podataka	35	61
2.1.3. broj novih baza podataka koje se koriste u procesu statističke proizvodnje	50	62
Strateški cilj 2.2. Povećanje učinkovitosti statističkih procesa smanjenjem opterećenja izvještajnih jedinica i uvođenjem novih izvora podataka		
Pokazatelj ishoda	Početna vrijednost 2020. (t)	Ciljana vrijednost 2030. (t + n)
2.2.1. broj statističkih aktivnosti kod kojih je smanjen broj izvještajnih jedinica ili njihovo opterećenje	0	13
2.2.2. broj izvještajnih jedinica kojima je smanjeno opterećenje	0	16 000
2.2.3. broj statističkih aktivnosti kod kojih je povećana stopa odgovora izvještajnih jedinica	0	4
2.2.4. broj statističkih aktivnosti kojima je uveden novi izvor podataka	0	40
2.2.5. broj novih administrativnih/inovativnih izvora podataka	0	32
2.2.6. broj uspostavljenih/unaprijeđenih statističkih registara	0	6
Prioritet 3. Osiguravanje kvalitetnih, usporedivih i pravodobnih službenih statističkih podataka te njihovo unaprjeđivanje		
Strateški cilj 3.1. Unaprjeđenje obuhvata i kvalitete statističkih proizvoda		
Pokazatelj ishoda	Početna vrijednost 2020. (t)	Ciljana vrijednost 2030. (t + n)
3.1.1. broj statističkih aktivnosti kod kojih je unaprijeđen obuhvat ili unaprijeđena kvaliteta	61	104
Strateški cilj 3.2. Razvoj i unaprjeđenje metodologija statističkih izračuna i standarda s naglaskom na iskoraku u područje eksperimentalnih statistika		
Pokazatelj ishoda	Početna vrijednost 2020. (t)	Ciljana vrijednost 2030. (t + n)
3.2.1. broj statističkih aktivnosti kod kojih je uvedena nova ili unaprijeđena postojeća metodologija/standard	0	46
Strateški cilj 3.3. Unaprjeđenje diseminacije podataka i kvalitete odnosa s korisnicima		
Pokazatelj ishoda	Početna vrijednost 2020. (t)	Ciljana vrijednost 2030. (t + n)
3.3.1. broj novih/unaprijeđenih mrežnih baza podataka namijenjenih korisnicima	29	42

3.3.2. broj raspoloživih baza podataka za znanstvene svrhe	8	15
3.3.3. povećanje dostupnog broja obrađenih naslova u mrežnome knjižničnom katalogu na mrežnim stranicama	50	550
Strateški cilj 3.4. Razvoj i uvođenje novih statističkih aktivnosti i proizvoda u hrvatski statistički sustav		
Pokazatelj ishoda	Početna vrijednost 2020. (t)	Ciljana vrijednost 2030. (t + n)
3.4.1. broj novih statističkih aktivnosti/skupova podataka uvedenih u statistički sustav	0	62
Strateški cilj 3.5. Skraćivanje rokova za objavljivanje statističkih podataka		
Pokazatelj ishoda	Početna vrijednost 2020. (t)	Ciljana vrijednost 2030. (t + n)
3.5.1. broj statističkih aktivnosti kod kojih je skraćen rok za objavljivanje podataka	0	7

7. INDIKATIVNI FINACIJSKI PLAN

Financijski okvir za provedbu ove Strategije sadržan je u državnom proračunu Republike, odnosno proračunima nositelja službene statistike.

Sredstva za obavljanje poslova iz nadležnosti Državnog zavoda za statistiku propisanih Zakonom o službenoj statistici („Narodne novine“, broj 25/20.) osiguravaju se u državnom proračunu Republike Hrvatske te iz drugih izvora u skladu s navedenim Zakonom. Hrvatska narodna banka financira se vlastitim sredstvima, dok se ostali nositelji službene statistike, uglavnom tijela državne uprave, financiraju također iz državnog proračuna Republike Hrvatske.

Drugi izvori sredstava, posebno onih aktivnosti koje se odnose na razvoj i unaprjeđivanje sustava, najčešće su Eurostatove darovnice te strukturni fondovi Europske unije.

Raspoloživost financijskih sredstava i provedba strateških ciljeva bit će detaljnije razrađeni u srednjoročnim i kratkoročnim planovima te, u skladu s člankom 21. Zakona o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske („Narodne novine“, broj 123/17.), u četverogodišnjim provedbenim planovima koje, unutar sustava tijela državne uprave, izrađuju pojedini nositelji službene statistike.

7.1. Europski statistički program (ESP)

U skladu s Uredbom (EZ) br. 223/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. ožujka 2009. o europskoj statistici, ESP predviđa okvir za razvoj, proizvodnju i diseminaciju europske statistike, kojim se utvrđuju glavna područja i ciljevi aktivnosti planiranih za razdoblje koje odgovara razdoblju višegodišnjega financijskog okvira (u daljnjem tekstu: VFO¹). Cilj ESP-a je usmjerenost europske statistike na informacije potrebne za planiranje, provedbu, nadgledanje i ocjenjivanje politika EU-a te da ujedno statističke informacije budu usklađene, usporedive, pouzdane, prilagođene korisniku i dostupne. Njime se također uspostavlja financijski okvir za pružanje visokokvalitetne, usporedive i pouzdane europske statistike kako bi se poduprlo planiranje, praćenje i evaluacija svih politika EU-a. U prvom dijelu razdoblja na koje se predmetna Strategija odnosi, tijekom sljedećega VFO za razdoblje 2021. – 2027., ESP² je dio Programa za jedinstveno tržište, konkurentnost poduzeća, uključujući mala i srednja poduzeća te europsku statistiku (eng. Single market program, SMP³) kojim se uspostavlja financijski okvir za pružanje visokokvalitetne, usporedive i pouzdane europske statistike kako bi se potaknulo osmišljavanje, praćenje i vrednovanje svih politika Europske unije, a

¹ Višegodišnji financijski okvir (u daljnjem tekstu VFO) Ugovorom iz Lisabona postao je pravno obvezujući dokument. Osim što se njime utvrđuju "godišnje gornje granice odobrenih proračunskih sredstava za preuzimanje obveza po kategorijama izdataka i godišnje gornje granice odobrenih proračunskih sredstava za plaćanja", u članku 312. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU) navodi se da se VFO-om "utvrđuju i sve druge odredbe koje su potrebne da bi se godišnji proračunski postupak neometano odvijao". Uredbu o VFO-u prati međuinstitucijski sporazum kojim su obuhvaćena područja proračunske discipline, suradnje u proračunskim pitanjima i dobrog financijskog upravljanja. U cilju jačanja proračunske discipline i poboljša izvršenje proračuna boljim planiranjem, razvijen je koncept višegodišnje financijske perspektive.

² Cilj je ESP-a osigurati da europska statistika bude usmjerena na informacije potrebne za osmišljavanje, provedbu, nadgledanje i ocjenjivanje politika Europske unije te da statističke informacije budu usklađene, usporedive, pouzdane, dostupne i prilagođene korisniku.

³ Uredba (EU) 2021/690 Europskog parlamenta i Vijeća od 28. travnja 2021. o uspostavi programa za unutarnje tržište, konkurentnost poduzeća, uključujući mala i srednja poduzeća, područje bilja, životinja, hrane i hrane za životinje te europsku statistiku (Program jedinstvenog tržišta) EUR-Lex - 32021R0690 - EN - EUR-Lex (europa.eu)

čini 14% proračuna navedenog Programa, točnije 552 000 000 EUR. Financijska sredstva pružat će se i nacionalnim uredima za statistiku u svrhu izrade i diseminacije visokokvalitetnih statističkih podataka namijenjenih praćenju gospodarskoga, socijalnoga, okolišnoga i teritorijalnoga stanja.

U skladu s Programom za jedinstveno tržište Komisija priprema godišnji program rada kojim planira i osigurava učinkovito određivanje prioriteta, uključujući preispitivanje, izvještavanje o statističkim prioritetima i dodjeljivanje financijskih sredstava nacionalnim statističkim uredima koji potom provode razvojne aktivnosti i inicijative.

7.2. Izvori i proces planiranja financiranja razvojnih i redovitih aktivnosti

Državni zavod za statistiku koristi se znatnim sredstvima Europske unije za svrhu razvoja službene statistike te se očekuje da će ih nastaviti koristiti i u sljedećem razdoblju 2021. – 2030.

Osim vlastitih sredstava iz nacionalnog proračuna, pretežiti izvori koji se planiraju koristiti jesu sljedeća sredstva:

- europski strukturni i investicijski fondovi (u daljnjem tekstu: ESI fondovi)
- darovnice Europske komisije (Eurostata)
- ostala sredstva.

Proračunsko planiranje korištenja darovnica Eurostata i ESI fondova, zbog velikog broja i raznovrsnosti programa i izvora, svakako je znatan izazov. Odabrana metoda kojom se planira jest odozdo prema gore, odnosno od pojedinačnih projekata prema ukupnome.

Planiranje se sastoji od sljedećih osnovnih koraka:

1. pripremne radnje (evidencija sklopljenih ugovora, evidencija projekata u pripremi, evidencija projekata u najavi (potencijalnih projekata))
2. analiza uputa za planiranje Ministarstva financija i Državnog zavoda za statistiku za izradu proračuna
3. preuzimanje povijesnih podataka (o sklopljenim ugovorima, projektima u pripremi gdje su financijski podaci poznati i najavljenim projektima)
4. izrada Godišnjeg plana projekata Europske unije koji se usuglašuje sa stručnim službama Državnog zavoda za statistiku.

Osnovne informacije za planiranje Eurostatovih darovnica jesu sljedeće:

- planira se za tri godine unaprijed na temelju Eurostatova poziva
- iznos koji financira Eurostat nije unaprijed poznat, ali se u pravilu kreće u rasponu 70 – 90 %.

Državni zavod za statistiku u početnom će razdoblju, obuhvaćenog ovim strategijom, nastaviti s provođenjem razvojnih projekata u okviru ESI fondova, odnosno operativnog programa Učinkoviti

ljudski potencijali 2014. – 2020. te planirati u skladu s programima i okvirima financiranja budućih financijskih perspektiva.

8. OKVIR ZA PRAĆENJE I VREDNOVANJE

Praćenje i izvještavanje temelji se na načelima strateškog planiranja i upravljanja razvojem u skladu sa Zakonom o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske („Narodne novine“, broj 123/17.; u daljnjem tekstu: Zakon o strateškom planiranju).

Ciljevi praćenja i izvještavanja jesu:

- sustavno praćenje uspješnosti provedbe ciljeva
- učinkovito upravljanje provedbe aktivnosti i kontinuirano unaprjeđivanje korištenjem rezultata praćenja i izvještavanja
- pružanje pravodobnih i relevantnih osnova za donositelje odluka
- osiguranje transparentnosti i odgovornosti za korištenje javnih sredstava i izvještavanje javnosti o učincima potrošnje javnih sredstava.

Strateški dokumenti na kojima se temelji razvoj, proizvodnja i diseminacija službene statistike te sustava službene statistike Republike Hrvatske definirani su Zakonom o službenoj statistici („Narodne novine“, broj 25/20.) i podijeljeni na tri razine:

1. **Strategija razvitka službene statistike Republike Hrvatske 2021. – 2030.** jest dugoročni strateški dokument koji određuje misiju, viziju te opće i pojedinačne ciljeve usmjerene na razvoj sustava službene statistike Republike Hrvatske.
2. **Program statističkih aktivnosti** jest srednjoročni dokument strateškog planiranja kojim se utvrđuju statističke aktivnosti za višegodišnje razdoblje u skladu s nacionalnim potrebama i obvezama koje proizlaze iz članstva Republike Hrvatske u Europskoj uniji te određuju i ostali nositelji službene statistike koji nisu određeni Zakonom o službenoj statistici. Planira se za razdoblje istovjetno ESP-u odnosno razdoblju VFO-a Europske unije. Program statističkih aktivnosti 2021. - 2027. je prvi od programa koje će obuhvatiti vremenski raspon strategije (2021. -2030.).
3. **Godišnji provedbeni plan (GPP)** jest kratkoročni dokument strateškog planiranja statističkih aktivnosti, koji je pravna osnova za prikupljanje podataka potrebnih za provedbu statističkih istraživanja te se, radi izvršavanja Programa statističkih aktivnosti Republike Hrvatske, donosi za svaku godinu na koju se odnosi Program statističkih aktivnosti Republike Hrvatske. Njime se određuju konkretne statističke aktivnosti, način i rokovi za prikupljanje podataka te je zakonska osnova za provedbu statističkih aktivnosti iz koje proizlazi obveza nositelja službene statistike, ali i izvještajnih jedinica da sudjeluju u provedbi statističkih istraživanja i proizvodnji službenih statističkih podataka.

Sustav praćenja i izvještavanja o radu sustava službene statistike provodi se na više razina.

8.1. Institucionalni okvir za praćenje i izvještavanje

U skladu sa Zakonom o strateškom planiranju, institucionalni okvir za praćenje i izvještavanje o provedbi dokumenata strateškog planiranja važnih za sustav službene statistike čine sljedeća javna tijela: Hrvatski sabor, Vlada Republike Hrvatske, Državni zavod za statistiku kao glavni nositelj službene statistike, Koordinacijsko tijelo u okviru provedbe Zakona o strateškom planiranju te koordinatori za strateško planiranje i praćenje.

Osim navedenog, u okvir za praćenje i izvještavanje unutar sustava službene statistike Republike Hrvatske uključeni su i ostali nositelji službene statistike, Odbor za sustav službene statistike Republike Hrvatske te Statistički savjet Republike Hrvatske.

U skladu sa Zakonom o strateškom planiranju, Državni zavod za statistiku je, kao glavni nositelj i koordinator službene statistike, ustrojio unutarnju ustrojstvenu jedinicu za obavljanje poslova strateškog planiranja te imenovao koordinatora za strateško planiranje. Koordinator za strateško planiranje surađuje s Koordinacijskim tijelom u okviru provedbe Zakona o strateškom planiranju te je uključen u nacionalnu mrežu koordinatora za svrhu postizanja usklađenosti metodologije za strateško planiranje i upravljanje razvojem Republike Hrvatske.

Radi što učinkovitije koordinacije, praćenja i podizanja kvalitete pri razvoju, proizvodnji i diseminaciji službene statistike, Državni zavod za statistiku osniva Odbor za sustav službene statistike Republike Hrvatske kao koordinacijsko tijelo sastavljeno od predstavnika nositelja službene statistike koje, između ostalog, sudjeluje u izradi strateških dokumenata i praćenju njihove provedbe.

Statistički savjet Republike Hrvatske savjetodavno je i stručno tijelo za strateška pitanja službene statistike, a osniva se radi povećanja utjecaja korisnika, znanosti i šire javnosti na aktivnosti službene statistike te daje svoja stručna mišljenja i prijedloge u donošenju svih ključnih i strateških pitanja važnih za rad službene statistike te također ima ključnu ulogu u praćenju provedbe statističkih aktivnosti.

Ključni dokumenti u sustavu praćenja i izvještavanja:

1. Izvješće o provedbi strateških ciljeva i ostvarivanju pokazatelja uspješnosti

U skladu sa Zakonom o sustavu strateškog planiranja, Državni zavod za statistiku podnosi Izvješće o provedbi strateških ciljeva i ostvarivanju pokazatelja uspješnosti koordinacijskom tijelu u okviru provedbe Zakona o sustavu strateškog planiranja, koje potom objedinjuje na razini svih tijela državne uprave i podnosi Vladi Republike Hrvatske.

2. Izvješće o izvršenju Godišnjega provedbenog plana statističkih aktivnosti Republike Hrvatske

Praćenje ostvarenja postavljenih ciljeva osigurava se i na temelju Izvješća o izvršenju Godišnjega provedbenog plana statističkih aktivnosti Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: Izvješće) kojim se detaljno izvještava o provedbi svih statističkih aktivnosti u određenoj godini.

Na temelju Zakona o službenoj statistici, svi nositelji službene statistike podnose izvješće o provedbi statističkih aktivnosti iz svog djelokruga rada stručnoj službi za strateško planiranje Državnog zavoda za statistiku. Državni zavod za statistiku koordinira i izrađuje Nacrt prijedloga izvješća, a ono se

predstavlja i Odboru za sustav službene statistike Republike Hrvatske te Statističkom savjetu Republike Hrvatske. Uz prethodno mišljenje Statističkog savjeta, Nacrt prijedloga izvješća Državni zavod za statistiku podnosi Vladi Republike Hrvatske. Odluku o prihvaćanju Izvješća donosi Hrvatski sabor.

Podaci o provedbi dokumenata strateškog planiranja javno su dostupni. Državni zavod za statistiku, kao glavni nositelj službene statistike Republike Hrvatske, na svojim mrežnim stranicama objavljuje izvješća o provedbi dokumenata strateškog planiranja.

PRILOZI

- I. Kodeks prakse europske statistike
- II. Povijest hrvatskoga statističkog sustava

PRILOG I. Kodeks prakse europske statistike

Kodeks prakse europske statistike temelj je zajedničkog okvira kvalitete Europskog statističkog sustava. Riječ je o autonomnom instrumentu utemeljenom na 16 načela koja obuhvaćaju institucijsko okruženje, statističke proizvodne procese i statističke rezultate. Za svako od načela skup pokazatelja dobre prakse i standarda pruža smjernice za ocjenu primjene Kodeksa, čime se povećava transparentnost Europskog statističkog sustava.

Statistička tijela, koja obuhvaćaju statističko tijelo Europske unije (Eurostat), nacionalne statističke urede i druga nacionalna tijela nadležna za razvoj, proizvodnju i diseminaciju europske statistike, obvezuju se pridržavati Kodeksa prakse.

Važeće, drugo revidirano, izdanje Kodeksa prakse europske statistike donio je Odbor za europski statistički sustav 16. studenoga 2017., a koji je izvorno donesen 2005.

Kodeks prakse europske statistike temelji se na 16 načela koja se mogu grupirati u sljedeća područja:

- institucijsko okruženje,
- statističke procese i
- statističke rezultate.

Institucijsko okruženje

Institucijski i organizacijski čimbenici znatno utječu na učinkovitost i vjerodostojnost statističkog tijela koje razvija, proizvodi i diseminira europske statističke podatke. Relevantna su načela profesionalna neovisnost, koordinacija i suradnja, ovlasti za prikupljanje podataka, primjerenost resursa, predanost kvaliteti, statistička povjerljivost, nepristranost i objektivnost.

Načelo 1

Profesionalna neovisnost

Profesionalna neovisnost statističkih tijela od ostalih političkih, regulatornih i upravnih odjela i tijela te subjekata iz privatnog sektora osigurava vjerodostojnost europske statistike.

Načelo 1a

Koordinacija i suradnja

Nacionalni statistički uredi i Eurostat osiguravaju koordinaciju svih aktivnosti razvoja, proizvodnje i diseminacije europskih statistika na razini nacionalnog statističkog sustava odnosno Europskog statističkog sustava. Statistička tijela aktivno surađuju u okviru partnerstva Europskog statističkog sustava kako bi se osigurali razvoj, proizvodnja i diseminacija europskih statističkih podataka.

Načelo 2

Ovlasti za prikupljanje podataka i pristup podacima

Statistička tijela imaju jasne pravne ovlasti za prikupljanje informacija i pristup informacijama iz različitih izvora podataka za potrebe europskih statistika. Upravna tijela, poduzeća i kućanstva te javnost u cjelini mogu se primorati da, na zakonskoj osnovi, a na zahtjev statističkih tijela, dopuste pristup ili prosljede podatke za potrebe europske statistike.

Načelo 3

Primjerenost resursa

Resursi kojima raspolažu statistička tijela trebaju biti dovoljni za ispunjavanje europskih statističkih zahtjeva.

Načelo 4

Predanost kvaliteti

Statistička tijela predana su kvaliteti. Sustavno i redovito utvrđuju prednosti i nedostatke kako bi kontinuirano poboljšavali kvalitetu procesa i rezultata.

Načelo 5

Statistička povjerljivost i zaštita podataka

Tajnost davatelja podataka, povjerljivost informacija koje pružaju, njihova upotreba isključivo za statističke svrhe te sigurnost podataka potpuno je zajamčena.

Načelo 6

Nepristranost i objektivnost

Statistička tijela razvijaju, proizvode i diseminiraju europske statistike poštujući znanstvenu neovisnost na objektivan, profesionalan i transparentan način, kojim se sa svim korisnicima postupa jednako.

Statistički procesi

Europski i drugi međunarodni standardi, smjernice i dobre prakse potpuno se poštuju u statističkim procesima koje statistička tijela koriste pri razvoju, proizvodnji i diseminiranju europskih statistika, a istodobno se teži inovacijama. Vjerodostojnost statistika povećava se zahvaljujući ugledu stečenom dobrim upravljanjem i učinkovitošću. Odgovarajuća načela jesu dobra metodologija, prikladni statistički postupci, umjerena opterećenost izvještajnih jedinica i troškovna učinkovitost.

Načelo 7

Dobra metodologija

Dobra metodologija temelj je kvalitetne statistike. Za to su nužni odgovarajući alati, postupci i stručnost.

Načelo 8

Prikladni statistički postupci

Prikladni statistički postupci, primijenjeni u svim statističkim procesima, temelj su kvalitetnih statističkih podataka.

Načelo 9

Umjereno opterećenje izvještajnih jedinica

Opterećenje izvještajnih jedinica razmjerno je potrebama korisnika. Opterećenje nije pretjerano za izvještajne jedinice. Statistička tijela prate opterećenost izvještajnih jedinica i postavljaju ciljeve za njegovo postepeno smanjenje.

Načelo 10

Ekonomičnost

Resursima se učinkovito raspolaže.

Statistički rezultati

Raspoložive statistike moraju zadovoljavati potrebe korisnika. Statistike udovoljavaju europskim standardima kvalitete i služe potrebama europskih institucija, vlada, istraživačkih ustanova, poduzeća i šire javnosti. Kvaliteta rezultata se mjeri s obzirom na opseg u kojem su oni relevantni, točni i pouzdani, pravodobni, usklađeni, usporedivi na razini regija i zemalja te lako dostupni korisnicima, a sve su to načela koja se odnose na statističke rezultate.

Načelo 11

Relevantnost

Europske statistike moraju udovoljavati potrebama korisnika.

Načelo 12

Točnost i pouzdanost

Europske statistike točno i pouzdano odražavaju stvarnost.

Načelo 13

Pravodobnosti i poštivanje rokova objavljivanja

Europske statistike se pravodobno objavljuju i diseminiraju u točno određenom vremenu.

Načelo 14

Usklađenost i usporedivost

Europske statistike su interno i vremenski dosljedne i usporedive među regijama i zemljama; srodni podaci iz različitih izvora mogu se kombinirati i zajednički upotrebljavati.

Načelo 15

Dostupnost i jasnoća

Europske statistike predstavljene su na jasan i razumljiv način, objavljene na odgovarajući i primjeren način, raspoložive i dostupne na nepristranoj osnovi zajedno s metapodacima i smjernicama.

Cjeloviti tekst Kodeksa prakse europske statistike dostupan je na: [Kodeks prakse europske statistike \(dzs.hr\)](http://dzs.hr)

Zajednički okvir kvalitete Europskog statističkog sustava

Zajednički okvir kvalitete Europskog statističkog sustava sastoji se od Kodeksa prakse europske statistike, Okvira za osiguranje kvalitete Europskog statističkog sustava te općih načela upravljanja kvalitetom (kao što su stalna interakcija s korisnicima, predanost vodstvu, partnerstvu, zadovoljstvu zaposlenika, stalnom poboljšavanju, kao i integracija i usklađivanje).

Taj autonomni zajednički okvir kvalitete nadopunjuje opsežni pravni okvir Europskog statističkog sustava utemeljen na Uredbi (EZ) br. 223/2009 o europskoj statistici koja proizlazi iz Ugovora o funkcioniranju Europske unije. Stoga se europske statistike i usluge visoke kvalitete razvijaju, proizvode i diseminiraju unutar vrlo čvrstog pravnog okvira i okvira kvalitete.

Neovisni savjetodavni odbor, Europski savjetodavni odbor za upravljanje statističkim podacima (ESGAB, Odbor), pruža pregled Europskog statističkog sustava s obzirom na provedbu Kodeksa prakse. Odbor svake godine analizira ukupnu provedbu Kodeksa prakse u statističkom tijelu

Europske unije (Eurostatu) i Europskom statističkom sustavu te daje preporuke o prikladnim mjerama za olakšavanje provedbe Kodeksa prakse, o načinima informiranja korisnika i pružatelja podataka o njemu i preporuke o njegovim mogućim ažuriranjima.

Statistička tijela, koja obuhvaćaju Komisiju (Eurostat), nacionalne statističke ustanove i druge nositelje službene statistike, obvezuju se pridržavati Kodeksa i temeljnih načela.

Čelnici nacionalnih statističkih ureda i glavni direktor Eurostata, usvojili su Deklaraciju o kvaliteti Europskog statističkog sustava, kao dokaz razine osviještenosti u pogledu kvalitete Europskog statističkog sustava i predanosti svih njegovih članova stalnom razvoju, proizvodnji i diseminaciji europskih statistika i usluga visoke kvalitete kako bi se na održiv način pružala vrijednost korisnicima.

PRILOG II. Povijest hrvatskoga statističkog sustava

Prvi popis stanovništva na prostoru Hrvatske proveden je 1357. na području Dubrovačke Republike za vojne potrebe.

Godine 1380. proveden je drugi popis, i na otocima i na području Astoreje (na području današnje Župe dubrovačke), kojim su, za razliku od prvoga, popisane i žene. Podaci tih popisa smatraju se najstarijima na području Hrvatske. Sljedeći popisi na području Dubrovnika provedeni su 1429. i 1463. radi pribavljanja podataka za organizaciju javnih radova.

Na području današnje Hrvatske statistički su se podaci prikupljali i prije 1875., godine osnivanja službenoga statističkog ureda pri Kraljevskoj zemaljskoj vladi u Kraljevini Hrvatskoj, Slavoniji i Dalmaciji.

Dana 2. kolovoza 1875. statistički ured utemeljio je specijaliziranu knjižnicu i zbirku zemljovida, nastalu čuvanjem vlastitih publikacija, publikacija dobivenih razmjenom od drugih ureda i izdavačkih kuća, kupljenih publikacija itd. Knjižnica raspolaže i statističkim publikacijama Austro-Ugarske Monarhije, Ugarske i Italije, što je vrlo važno jer su sve te zemlje bile sudbinski vezane za hrvatska područja. Knjižnica je javna.

Godine 1874. uvodi se statistika kao neobavezni nastavni predmet na Pravnom fakultetu u Zagrebu.

Godine 1875. u Kraljevini Hrvatskoj, Slavoniji i Dalmaciji osnovan je Statistički ured Zemaljske vlade Kraljevine Dalmacije, Slavonije i Hrvatske.

Godine 1876. Statistički ured Zemaljske vlade Kraljevine Dalmacije, Slavonije i Hrvatske u Zagrebu objavio je Statistički ljetopis za godinu 1874. na ukupno 613 stranica.

Godine 1882. izdaju se u posebnoj knjižici prvi rezultati popisa pod nazivom „Nekoji rezultati popisa od 31. prosinca 1880.”.

Godine 1883. objavljuje se velika publikacija pod naslovom „Popis žitelja i stoke od 31. prosinca 1880.”.

Godine 1902. izlazi iz tiska 34. publikacija Statističkog ureda „Popis stanovništva od 31. prosinca 1900. u Kraljevinama Hrvatskoj i Slavoniji, glavni rezultati po upravnim općinama”.

Godine 1922. Kraljevski zemaljski statistički ured za Hrvatsku i Slavoniju preimenovan je i otad djeluje kao Statistički ured u Zagrebu. Ured 1929. potpuno gubi financijsku i strukovnu samostalnost te je formalno podređen direkciji državne statistike Kraljevine Jugoslavije.

Od 1939. Statistički ured odgovara Predsjedničkom uredu Banske vlasti Banovine Hrvatske.

Godine 1945. osnovan je Statistički ured Narodne Republike Hrvatske. Ime se 1951. mijenja u Zavod za statistiku i evidenciju, 1956. u Zavod za statistiku Narodne Republike Hrvatske te 1963. u Republički zavod za statistiku Socijalističke Republike Hrvatske. Zavod je bio samostalan u

financijskome i kadrovskom smislu, ali je bio obavezan primjenjivati programe i metodologije koje je propisivao Savezni zavod za statistiku u Beogradu.

Godine 1992. Republika Hrvatska osnovala je Državni zavod za statistiku, koji je u radu potpuno samostalan, a hrvatski statistički sustav znatno je unaprijeđen i harmoniziran sa zahtjevima EU-a.

Godine 2005., prigodom 130. godišnjice hrvatske statistike, objavljena je publikacija „Sto trideset godina Hrvatske statistike 1875. – 2005.“.

Popis poljoprivrede na području Republike Hrvatske

- godine 1960. proveden je Popis poljoprivrede na potpunom obuhvatu
- godine 1969. proveden je Popis poljoprivrede metodom uzorka
- u godinama 1971., 1981., 1991. i 2001. poljoprivredni popisi bili su obuhvaćeni Popisom stanovništva
- godine 2003. popis poljoprivrede proveden je na potpunom obuhvatu
- u godinama 2007., 2010., 2013. i 2016. provodilo se strukturno istraživanje poljoprivrednih gospodarstava na temelju uzorka
- godine 2020. proveden je posljednji cjelovit i samostalan popis poljoprivrede na teritoriju Republike Hrvatske.

U Hrvatskome državnom arhivu čuva se deset opsežnih knjiga popisa stanovništva pod naslovom „Popis naroda 1849. godine“. Riječ je o „popisu naroda“ u Hrvatskoj i Slavoniji iz 1849., koji je proveden za vojne svrhe.

U godinama 1849., 1850. i 1851. proveden je Popis stanovništva i stoke u Hrvatskoj i Slavoniji

Godina 1850. označuje početak moderne statistike u Hrvatskoj i Slavoniji, zahvaljujući zakonskim i institucionalnim čimbenicima.

Godine 1857. proveden je prvi opći moderni popis stanovništva u Hrvatskoj i Slavoniji

Popis stanovništva na području Republike Hrvatske

- godine 1971. za Popis stanovništva, kućanstava i stanova upotrebljavale su se bušene kartice
- godine 1981. za Popis stanovništva prelazi se na unos preko IBM terminala
- godine 1991. na Popisu stanovništva radili su vanjski suradnici primjenjujući tehnologiju optičkog čitanja
- godine 1997. prelazi se s IBM terminala na PC platformu
- godine 2001. za Popis stanovništva, kućanstava i stanova nabavljen je IBM IFP sustav za optičko prepoznavanje znakova

Godine 2013. Državni zavod za statistiku otvorio je svoj službeni račun na Twitteru na kojem se redovito objavljuju najnoviji statistički podaci, a od 2015. aktivan je na Facebooku, dok je na Instagramu od 2016.

Školske godine 2017./2018. organizirano je prvo Statističko natjecanje, kao nacionalna faza Europskoga statističkog natjecanja (ESC-a). Namijenjeno je svim srednjoškolcima, a svrha mu je promicanje statističke pismenosti. Natjecanje je u četiri školske godine okupilo 1751 ekipu, odnosno 5315 sudionika (učenika i njihovih mentora).

Godine 2019. predstavljen je Stedy – jedinstven statistički edukacijski portal. Njime se široj javnosti želi približiti statistika na drukčiji i zanimljiviji način.

Mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku radnim danima pristupi između dvije i tri tisuće posjetitelja, a vikendom oko 850.

Godine 2020. Zavod preuzima poslove provedbe snimanja cijena na terenu u Gradu Zagrebu od upravnog tijela Grada Zagreba nadležnoga za poslove službene statistike.